

DE STOOMMACHINE

Jaargang 8, 1e EDITIE

Een nieuwsbrief met daarin informatie wat de vrijwilligers van Stichting Stoommachine Oisterwijk de afgelopen maanden heeft bezig gehouden en ook informatie over wat er allemaal nog gaat komen de komende tijd.

Open dag 22-03-2015 Stichting Stoommachine Oisterwijk

Het is zondag 22 maart, de eerste open dag van 2015 dat de grote Carels stoommachine weer zal draaien voor het publiek. Na het verzoek van het bestuur aan de vrijwilligers of er mensen zijn die interesse hebben om een paar keer per jaar een open dag te willen organiseren. Peter van den Heuvel en Hans van Roessel hebben de handschoen opgenomen om de organisatie op zich te nemen voor een aantal open dagen per jaar.

Na een inventarisatie te hebben gemaakt van de zaken die zoal nodig zijn om een draaidag te organiseren zijn we met het belangrijkste ding begonnen, de vrijwilligers, want zonder vrijwilligers kun je nu eenmaal geen draaidagen organiseren.

Ik moet zeggen binnen twee weken hadden zich al twaalf vrijwilligers aangemeld, daar waren we heel gelukkig mee, dus konden we verder gaan met het regelen van een aantal andere zaken. Voor de eerste maal sinds de opening van de machinekamer was besloten om entreegeld te vragen aan de bezoekers van de stoommachine. Dit entreegeld wordt gebruikt voor het opknappen van de stoommachine zelf.

Verder moest er een indeling komen van de vrijwilligers, de openingstijden, het opzetten van een kraampje, een warmhouder van de soep, een speurtocht voor de kinderen, het laten draaien van de Carels- en de mini stoommachines, het zetten en verkopen van koffie, thee, en soep aan de bezoekers, en de ontvangst van de entreegelden. Gaarne willen wij alle vrijwilligers nogmaals bedanken voor hun inzet, om aan deze open draaidag mede te werken.

De open draaidag vinden wij zelf goed verlopen, om 10.45 uur kwamen de eerste bezoekers al binnen om te kijken en een praatje te maken met de vrijwilligers van de Stichting Stoommachine Oisterwijk. Het is natuurlijk niet zo druk geweest als ander open dagen die we hebben gehad in het verleden, maar die zijn altijd in combinatie met andere evenementen georganiseerd. En deze waren altijd gratis. Ook was er om 16.00 uur nog een rondleiding voor een groep jongeren van een evenement dat elders op het KVL terrein was. Wij hopen dat we bij de volgende open draaidag op 14 juni 2015 ook weer op zoveel inzet van deze groep vrijwilligers kunnen rekenen. Wij hopen dan ook dat het publiek weer in grote getale komt kijken. Houd u de lokale pers in de gaten voor meer informatie

Peter van den Heuvel en Hans van Roessel

Vrijwilligers van de stoommachine redden oudste relict van KVL

Zoals u wellicht uit de pers heeft vernomen hebben onlangs enkele van onze vrijwilligers kans gezien om delen van een uit 1906 daterende stoomketel te redden van de smeltoven. Onderstaand hun relaas.

Op het spoor gezet doordat eind januari er een hijskraan boven de KVL gebouwen uitstak ging ik eens poolshoogte nemen en zag sloopwerkzaamheden in de buurt van het oude ketelhuis, daar waar Chris van der Aa in 1916 ooit begonnen was. Toegang was i.v.m. deze werkzaamheden verboden dus zat er niets anders op dan huiswaarts te keren. Enkele dagen later overlegde ik wat ik gezien had met onze secretaris, we waren toevallig beiden bij de stoommachine i.v.m. een rondleiding. Na de rondleiding zijn we nog eens op de bewuste plek gaan kijken. De sloop-werkzaamheden waren inmiddels afgerond en men was druk doende met de opbouw voor een nieuwe bestemming.

Waar we beiden bang voor waren werd bewaarheid, de oude stoomketel die daar gestaan had was verdwenen!

Onze secretaris nam op zich bij de sloper na te vragen waar de ketel heen gegaan was.

Intussen was mij na veel navragen duidelijk geworden dat de ketel door een ander bedrijf in stukken gesneden was, het totaal woog ongeveer 10 ton en was bovendien te groot om in z'n geheel eruit te halen. Verder werd mij duidelijk dat deze delen naar een Boxtels bedrijf afgevoerd waren.

In dit gebouw waar eens de eerste stoommachine van Chris van der Aa lag, achter de deuren, heeft de stoomketel tot voor kort gelegen alvorens hij t.b.v. een nieuwe bestemming van het gebouw het veld moest ruimen

Nu ken ik in het Boxtelse enige stationaire motoren verzamelaars waarvan er een, een eigen bedrijf en derhalve, een groot netwerk heeft. Nadat ik hem uitgelegd had wat we wilden weten is deze Boxtelse Sherlock Holmes aan het werk gegaan. Nog dezelfde dag kreeg ik van hem een telefoontje, hij wist waar de delen lagen en gaf me de naam van een contactpersoon. Dit was een geweldige opsteker. Ik heb toen besloten niet te bellen maar naar het bedrijf toe te gaan. Ik werd bij Holland Recycling zakelijk maar vanuit een meedenkende houding te woord gestaan. Na de gebruikelijk veiligheids-maatregelen als hesje e.d. liep ik binnen enkele minuten met John Luyten over hun terrein om de stoomketeldelen te zoeken en te identificeren. De ketel was over de lengte in een aantal ringen gesneden en de voor- en achterschelpen waren er apart afgesneden. De ringen lagen opgestapeld en de schelpen lagen, nog net zichtbaar hoog boven in een bak. John organiseerde een heftruck die ons staande in een boxpallet hoog genoeg optilde om

in deze bak te kunnen kijken om de schelpen te beoordelen en foto's te maken.

Zo lag de stoomketel op het terrein van Holland Recycling. Rechts de tot ringen versneden stoomketel opgestapeld. Links een bak waar bovenin nog juist de voor- en achterschelp zichtbaar zijn

Inmiddels had ik John voldoende bijgepraat zodat hem duidelijk was vanuit welk perspectief wij in dit "schroot" geïnteresseerd waren. Zodoende gaf hij aan hieraan zijn medewerking te willen geven en dat wij voor schrootprijs de delen terug konden kopen.

Met deze boodschap heb ik het bestuur geïnformeerd en hebben we besloten de twee eind schelpen terug te kopen.

Als volleerd kraandrijver is Hans bezig met het lossen van een van de schelpen

Met behulp van enkele vrijwilligers, een grote aanhanger en een fourwiel drive werd het vervoer terug naar KVL geregeld. De delen zijn tijdelijk buiten opgeslagen bij de ingang van de kelder.

Toen werd pas echt duidelijk dat het hier werkelijk ging om de oudste relict van KVL. Het identificatieplaatje van de ketel vermeldt namelijk het jaartal 1906! Wederom een moment van euforie, maar ook een moment waarop er vele vragen

opdoemen. Chris van der Aa begon nl. in 1916 met het bouwen van de leerlooierij, zou er toen een tweedehands ketel geïnstalleerd zijn? Of is deze ketel afkomstig uit een steenfabriek die voordien op dit terrein gestaan heeft. Wie geeft het antwoord?

Het identificatie plaatje is nog aanwezig. Zoals u ziet gebouwd in 1906 bij Wiedenfeld in Duisburg. Een nieuwe uitdaging dient zich aan. Hoe komt een ketel uit 1906 in een fabriek terecht die in 1916 opgericht is? Iets voor u om deze vraag te beantwoorden?

Zeker is wel dat deze ketel in zijn lange leven hergebruikt is. Op de plaats waar hij het laatst lag waren nl. bepaalde openingen dichtgelast en was hij aangesloten op andere leidingen dan stoomleidingen.

Een ding is zeker wij hebben er een mooi stukje historie bij. Want ondanks dat er van de voormalige stoomketels cq ketelhuis niets meer over is dan een economiser en een schoorsteen kunnen we nu het nageslacht laten zien hoe een oude stoomketel van KVL er uit zag.

De schelpen terug bij KVL, tijdelijk opgeslagen. Een fraai stukje ketelbouw van weleer, de snijbrander heeft net voldoende heel gelaten om dat nog te herbeleven. Wel duidelijk zichtbaar de sporen van een tweede leven

Door de schelp bijvoorbeeld in te metselen in een muur is het beeld van een oude stoomketel eenvoudig op te roepen.

Onvermeld mag zeker niet blijven dat wij door de Provincie voor al onze kosten schadeloos gesteld zijn. Dit is natuurlijk ook een vorm van erkenning en waardering voor het werk dat we als vrijwilligers hierin gestoken hebben om dit stukje erfgoed te redden.

Gerard Willems

Noot van de redactie:

Nadat de twee keteldelen terug gebracht waren naar Oisterwijk is ons pas ter oren gekomen dat de Oisterwijkse sloper wel degelijk achter de schermen er toe bij gedragen heeft dat de ketel niet meteen in een smeltkroes is gestopt.

Op naar volgende mijlpaal (draaien op perslucht)

Op 12 maart hebben we een eerste test gedaan om de stoommachine op perslucht te laten draaien. Daarvoor hebben we zelf nog geen compressor die voldoende lucht kan leveren. Maar we hadden ondersteuning van Hoogendam Perslucht, die met vier man sterk en een compressor, aangedreven door een diesel motor, die avond beschikbaar waren. Samen met een aantal vrijwilligers van de Stichting Stoommachine Oisterwijk is toen begonnen met het aansluiten van de diesel-compressor op de persluchtleiding naar de stoommachine. Ook waren er nog wat kleppen te installeren tussen de leiding en de stoommachine. Toen dat allemaal gereed was is de dieselmotor gestart. Ook de eigen, kleinere, compressor is aangezet. De gezamenlijke luchtstroom werd in één van de cilinders van de machine geblazen. En inderdaad: langzaam kwam de zuiger, het vlieg wiel en het hele drijfwerk in beweging.

Hiermee kon de eigenlijke test beginnen. De vraag was namelijk of

de complete stoommachine zou kunnen draaien door maar 2 van de vier cilinders te gebruiken. Hiervoor is het wel noodzakelijk om de twee cilinders allebei op het juiste tijdstip van samengeperste lucht te voorzien. Om de twee cilinders om de beurt aan te blazen waren een aantal handbediende kleppen geïnstalleerd onder de cilinders. Twee personen van Hoogendam bedienden de kleppen. Door ze op het goede moment te openen lukte het uiteindelijk ook om de stoommachine een aantal slagen te laten draaien, missie geslaagd.

Nu is dit al weer een aantal weken geleden. In de tussentijd is er natuurlijk ijverig doorgewerkt. Allereerst is een aantal lekken van de cilinders van de stoommachine gedicht. Verder is er een begin gemaakt met de besturing van de perslucht toevoer naar de cilinders. Eén van de vrijwilligers van de SSO heeft gelukkig de daarvoor benodigde achtergrond. De hardware is nu al voor een groot deel afgerond. Een andere, nieuwe, vrijwilliger is al druk doende met het aanleggen van de kabels van en naar de machine om de toe en afvoerkleppen elektrisch te kunnen aansturen. Een ander onderdeel van de besturing zijn een aantal sensoren. Die gaan de draaisnelheid van de machine meten. Op basis hiervan regelt de besturing de toevoer van perslucht op het juiste moment naar de juiste cilinder.

Nog steeds is er nog een aantal stappen nodig om de machine te laten lopen op perslucht. Voor de boven beschreven toevoer van de perslucht zijn nog twee kleppen nodig. Iedere cilinder heeft er één nodig. Een ander element is een soortgelijke klep die juist opent om lucht te laten ontsnappen. Bij de teruggaande beweging van de zuiger is het namelijk niet de bedoeling dat de zuiger lucht in de cilinder samenperst. Al met al is er nog genoeg te doen. De verwachting is echter dat het

project op tijd klaar is voor het stoom evenement in september.

Rik Roemen

'Amice de Vapeur' Vrienden van de stoommachine

We zijn gestart met onze actie "Amice de Vapeur". Een actie, om een club van vrienden rondom de stoommachine te creëren.

Om u een beeld te geven van die tijd (1924), gebruiken we de Franse term "Amice de Vapeur" (vriend van stoom), omdat destijds alle technische correspondentie door de Belgische fabrikant Carels over stoommachines in de Franse taal werd uitgevoerd. In de afgelopen jaren hebben honderden mensen de machinekamer betreden en kregen we van vele kanten complimenten, dat dit vervallen erfstuk in een uitzonderlijke fraaie staat is teruggebracht. Binnen onze gemeente Oisterwijk is dit het enige industriële erfgoed en daar zijn we niet alleen trots, maar ook zuinig op. Door betrokkenheid als Amice de Vapeur draagt u bij aan de restauratie van de oude Carels stoommachine en krijgt onze stichting meer status (achterban) in de onderhandelingen met de Provincie om te streven naar een duurzaam verblijf in de machinekamer van de voormalige leerfabriek. Uw vriendschap is de borg voor het behoud van dit monument, niet ter verfraaiing van een toekomstige horeca ondernemer, maar als een baken voor de Oisterwijkse geschiedenis. Voor dit 'lidmaatschap' vragen we slechts een bedrag van (af) € 25,= Als Amice bieden wij u nog meer betrokkenheid met een Open dag speciaal voor onze vrienden, maar we doen zelfs meer. Steun ons met een bedrag op rekening NL75RABO01129.86.730 met vermelding "vriend van de stoommachine".

DE STOOMMACHINE

Almijstraat 12 5061 PA Oisterwijk.

Stichting Stoommachine Oisterwijk Secretariaat: Hoevenseweg 3
5062 KE Oisterwijk. Telefoon 013 – 5283131 GSM 06 – 18020459
secretariaat@destoommachine.nl www.destoommachine.nl

“Op gegist bestek”

Amice de vapeur,
(vriend van de stoommachine).

Ongetwijfeld stelt u zich de vraag, wat deze scheepsvaartterm met onze Stichting te maken heeft.

In 2009 troffen een aantal mensen de stoommachine van de voormalige leerfabriek aan in een deplorabele staat. Door de inzet van vele vrijwilligers uit ons dorp en van ver daar buiten is de oude stoommachine gerenoveerd en in september 2012 kon de 'oude dame', na decennia van stilstand, draaien, weliswaar op elektra. Het ultieme doel is de oude stoommachine in haar authentieke staat terug te brengen van elektra naar het draaien op stoom, en het leveren van (beperkte) elektriciteit, waar de machine in 1924 voor is aangeschaft. Maar dat is nog een hele weg te gaan. Inmiddels zijn een deel van de gebouwen overgegaan van de gemeente naar de provincie en het is de stichting nog niet duidelijk hoe de situatie zal zijn na 2016, wanneer de overeenkomst met de gemeente (lees provincie) afloopt. De route hebben we uitgezet. Draaien op stoom blijft ons streven en zelfs onze passie. Vandaar deze term “Op gegist bestek”.

In de afgelopen jaren hebben honderden de machinekamer betreden en kregen we van vele kanten complimenten, dat dit vervallen erfstuk in uitzonderlijke fraaie staat is teruggebracht. Dit Rijksmonument is het enige industriële erfgoed van onze gemeente en daar zijn we met zijn allen trots, en zuinig op. In 2014-2015 willen we allen, die dit erfgoed en haar vrijwilligers een warm hart toedraagt, oproepen om vriend te worden van onze stichting. U wordt onze *amice de vapeur*, zoals het destijds gebruikelijk was om voor deze Belgische stoommachine alles in de Franse taal aan te duiden. We kijken uit naar uw vriendschap. Door uw betrokkenheid verkrijgt de stichting een betere status, waardoor we in de onderhandelingen die nu in volle gang zijn met, Gemeente en Provincie, goede afspraken kunnen maken om na 2016, een goede basis te vormen.

Bestuur Stichting Stoommachine Oisterwijk

Bas de Witte Jan van Leest Eric van Uunen Nick Hartmans

Beste

Amice de Vapeur,

Wat mogen en kunnen wij u bieden als vriend ? Uw vriendschap draagt bij tot het behoud van het enige industriële erfgoed van de Gemeente Oisterwijk als monument, en zeker niet ter verfraaiing van een mogelijke horeca onderneming. Wel de garantie, dat wij als stichting de zorg van de stoommachine kunnen blijven behartigen. Wij houden voor al onze vrienden jaarlijks een open dag, waarbij wij u ontvangen met een gratis kopje koffie en iets erbij. U ontvangt een dvd met de geschiedenis van de KVL en de werkzaamheden van onze stichting, aan de Stoommachine die hebben geleid tot de staat waarin de machine nu verkeerd tevens wordt U regelmatig op de hoogte gebracht over de voortgang van de projecten.

Voor dit alles vragen we jaarlijks een bedrag (*vanaf*) € 25,= Vanaf, omdat u vrij bent om iets meer te geven, want iedere euro hebben we erg hard nodig. In de loop der jaren hebben onoverlaten veel van de machine vernield en gestolen, en om de machine op stoom te krijgen moeten er stevige investeringen worden gedaan.

Bent u of uw onderneming bereid om ons met meer te ondersteunen door een sponsorschap, zowel materieel als immaterieel neem dan contact op via bovenvermeld mailadres.

Belangrijk is tevens dat de stichting een culturele ANBI status heeft , wat betekent, dat u 1,5 keer het bedrag van Uw gift in mindering mag brengen over de belastingaangifte 2015.

Bv *bij een storting van € 500 euro, mag u € 750 euro als kosten boeken.*

Hoe nu verder ?

U maakt het bedrag over op rekening NL75RABO01129.86.730 van de stichting met vermelding 'Amice'. Dat is alles. Vervolgens nemen wij u op in onze administratie als *vriend van de stoommachine*.

De Commissie Amice staat onder toezicht en verantwoordelijkheid van Jan van Leest en Hans Renders

